

NOTITIE BESTUURLIJK GESPREK STRATEGISCHE SAMENWERKING WATERSCHAPPEN EN PROVINCIE

In de periode 30 maart tot 10 april is de eerste versie van deze notitie voorgesproken tijdens de bestuurlijke ronde met de (hoog)heemraden van de Zuid-Hollandse waterschappen en op 13 april met de gedeputeerde Weverling en Bonte van de Provincie Zuid-Holland. Deze notitie (v.2) wordt voor akkoord voorgelegd in de bestuurlijke commissies van de VZHW (16 en 20 april 2026) en de gezamenlijke Portefeuillehouder overleggen bij de Provincie Zuid-Holland (20 en 21 april 2026) ter afronding van het verkenningstraject.

Aanleiding

De provincie Zuid-Holland werkt samen met de zeven Zuid-Hollandse waterschappen aan een toekomstbestendige leefomgeving. Dit vraagt structureel aandacht voor ruimtelijke keuzes, want de ruimte is schaars en de ruimtelijke opgaven zijn groot. De gevolgen van klimaatverandering - zoals wateroverlast, droogte en bodemdaling - maken duidelijk dat een toekomstbestendige inrichting van de provincie begint bij het respecteren van de draagkracht van het water- en bodemsysteem.

De zeven Zuid-Hollandse waterschappen en de provincie hebben elkaar nodig in het realiseren van deze opgave. De provincie bepaalt in belangrijke mate de ruimtelijke keuzes; de waterschappen beschikken over diepgaande kennis over de draagkracht van het water- en bodemsysteem. Alleen in nauwe samenwerking kunnen de partijen, samen met Rijk en gemeenten, komen tot toekomstbestendige, klimaat robuuste en uitvoerbare ruimtelijke keuzes. Dit vraagt om bestendiging en verdere versteviging van de bestaande samenwerking.

In 2025 hebben de bestuurders van de zeven Zuid-Hollandse waterschappen en de provincie Zuid-Holland daarom afgesproken om te komen tot een structurele Strategische Samenwerking. Hiermee versterken en formaliseren we de bestaande (informele) samenwerking op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau. Door onderling zaken beter af te stemmen, het goede gesprek te voeren en kennis te ontwikkelen en uit te wisselen kunnen we ons er gezamenlijk voor inzetten dat toekomstbestendige ruimtelijke keuzes worden gemaakt.

Vanuit deze gedeelde ambitie bevat deze notitie afspraken om de strategische wateropgaven expliciet te maken en te agenderen in ruimtelijke processen en beleidsherzieningen van waterschappen en provincie. Uitgangspunt is dat deze agendering bijdraagt aan integrale ruimtelijke afwegingen die nodig zijn voor een toekomstbestendig Zuid-Holland, met water en bodem sturend als randvoorwaarde zoals vastgesteld in het Ruimtelijke Voorstel door Provinciale Staten in maart 2024 en onderdeel van de Koers.

Doelen en afbakening

De Strategische Samenwerking richt zich op water- en bodemopgaven in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen en/of water- en bodem opgaven met ruimtelijke impact en/of ruimtelijke ontwikkelingen met impact op het water- en bodemsysteem. Daarbij zien we de volgende doelen:

1. Het gezamenlijk scherper krijgen van de ruimtelijke impact van de water- en bodemopgaven op de korte (<5 jaar), middellange (5-10 jaar) en lange termijn (>10 jaar).
2. Het gezamenlijk ontwikkelen van producten die in gebiedsprocessen behulpzaam zijn voor het bespreken van de (integrale) opgaven, daarbij valt te denken aan de doorontwikkeling van de onderleggers en het opstellen van waterkalenders.

3. Het gezamenlijk expliciet maken en agenderen van de strategische water- en bodemopgaven en of knelpunten in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen, gebiedsprocessen en beleidsherzieningen van waterschappen en provincie.

De Strategische Samenwerking is niet vrijblijvend. De procesafspraken die we hierover maken moeten bijdragen aan betere samenwerking, gezamenlijke agendering van wateropgaven in (gebieds-)processen en het maken van integrale afwegingen en oplossingsrichtingen. De uiteindelijke afweging en besluitvorming worden niet gemaakt in dit overleg, maar op de daarvoor ingerichte tafels waar – naast de waterschappen – ook gemeenten onderdeel van uitmaken, of door de eigen organisatie waar het de eigen bevoegdheden betreft.

De inhoudelijke scope van de Strategische Samenwerking is gericht op:

- Agenderend voor gebiedsgerichte samenwerkingen
- Input geven op ontwikkeling van Provinciaal omgevingsbeleid en instrumentarium/beleid van de Zuid-Hollandse waterschappen
- Gezamenlijke richting geven, lobby/beïnvloeden van de Rijksoverheid
- Adresseren van leemtes

Onderwerpen die *buiten* het strategische karakter en de provincie brede aanpak van de Strategische Samenwerking vallen zijn:

1. Eén-op-één-relaties tussen individuele provincieonderdelen en afzonderlijke waterschappen; de inhoud van het overleg is provincie breed en omvat alle betrokken partijen.
2. Besprekingen op project- of locatiebasis of gebiedscasussen; het richt zich op strategische wateronderwerpen en thema's.
3. Onderwerpen die op andere tafels al goed zijn belegd.
4. De toezichhoudende rol van de provincie op de Waterschappen.
5. Voorbereiding ten behoeve van de BORO's.

De samenwerking vindt plaats met behoud van wettelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden van elke partij, als gelijkwaardige partners, met erkenning van de regierol van de provincie Zuid-Holland bij integrale ruimtelijke keuzes buiten de Strategische Samenwerking om. De Strategische Samenwerking heeft geen besluitvormende bevoegdheden.

Governance

Om deze samenwerking structureel te borgen, zowel bij personele wisselingen als voor nieuwe colleges na de verkiezingen, maken de betrokken partijen ook governance afspraken.

Daarbij wordt een nieuw gezamenlijk bestuurlijk overleg ingericht, waarin structureel één afgevaardigde bestuurder per waterschap deelneemt en twee vanuit de provincie. Deze overlegtafel komt minimaal twee keer per jaar bijeen. Voorgesteld wordt om vanuit de waterschappen de voorzitters van de BO VZHW-commissies Water & RO en ZH-PLG standaard aan te laten sluiten; zij stemmen in de respectievelijke commissies af welke (hoog)heemraden uit de overige waterschappen deelnemen. Daarbij rekening houdend met een goede mix aan portefeuilles waar ruimtelijke ordening en water elkaar raken. Vanuit de provincie Zuid-Holland nemen standaard de gedeputeerde Water, Bodem en Klimaatadaptatie en de gedeputeerde Ruimtelijke Ordening deel. Op basis van de agenda kunnen andere gedeputeerden (bijvoorbeeld Volkshuisvesting, ZH-PLG) worden verzocht aan te sluiten bij het overleg. Het overleg wordt voorgezeten door de gedeputeerde Water, Bodem en Klimaatadaptatie.

In de Strategisch Samenwerking komen in ieder geval de volgende agendapunten aan de orde:

- Eerste overleg: Start bijeenkomst. Commitment en gezamenlijke intentie worden uitgesproken voor de Strategische Samenwerking. Er worden afspraken gemaakt over de te bespreken inhoudelijke onderwerpen en het borgen van het overleg na de collegewissels. Vooruitlopend op dit eerste overleg wordt inzichtelijk gemaakt welke onderwerpen op welke bestuurlijke tafels worden besproken en besloten in relatie tot de scope van dit Strategische Samenwerkings overleg. Eén of meerdere inhoudelijke onderwerpen.
- Tweede overleg: Vindt plaats op basis van een inhoudelijke agenda zoals in het eerste overleg afgesproken en breed ambtelijk voorbereid.

Het toevoegen van nieuwe inhoudelijke onderwerpen aan de agenda voor volgende overleggen gebeurt steeds in onderlinge afstemming. De eerste twee overleggen vinden plaats voor de bestuurswisseling van maart 2027. In het tweede jaar van de samenwerking zal de strategische samenwerking worden geëvalueerd. Daarbij wordt de toegevoegde waarde vastgesteld en verantwoord, met waar nodig gerichte bijsturing en verdere verbetering.

Het ambtelijke strategienoverleg Water en Bodem Sturend (WBS), bestaande uit coördinerende beleidsadviseurs vanuit de waterschappen en provincie die water en ruimtelijke opgaven verbinden, bereidt het bestuurlijk overleg van de Strategisch Samenwerking inhoudelijk voor en ondersteunt de uitvoering van de procesafspraken.

Dit overleg wordt voorgezeten door de programmamanager WBS van de provincie Zuid-Holland. De secretarisrol van het bestuurlijk overleg wordt opgezet en ingevuld door een beleidsmedewerker WBS van de provincie Zuid-Holland en een medewerker van een waterschap

Naast de bestuurlijke overleggen van de Strategische Samenwerking zal er minimaal één keer per jaar een overleg plaatsvinden op hoger managementniveau van de waterschappen met de ambtelijk opdrachtgever van de provincie Zuid-Holland. Dit overleg kent een eigen invulling en heeft een ondersteunend karakter aan de Strategische Samenwerking, echter niet ter voorbereiding op.

Proces

De gespreksnotitie staat ter behandeling op de agenda van de BO VZHW Water & RO en ZH-PLG (16 & 20 april) en in dezelfde periode bij de gezamenlijke PO's Ruimtelijke Puzzel en ZH-PLG van de PZH (20 & 21 april)

Na akkoord van de VZHW commissies en PO's van de provincie Zuid-Holland zullen de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland de zeven waterschapcolleges per brief uitnodigen om deel te nemen aan de Strategische Samenwerking en daarvoor een afgevaardigde per college aan te wijzen. Deze notitie is input voor de GS brief en zal als bijlage worden gevoegd.

Beoogde datum voor het eerste bestuurlijke overleg Strategische Samenwerking is voorzien in september 2026. Het tweede overleg is voorzien begin 2027.